

2016-08-25

Till Näringsdepartementet
N2016_02666_ITP SmåKom

Yttrande över SOU 2016:27 – Som ett brev på posten

Regeringskansliets diarienummer N2016/02666/ITP

Sammanfattning

Utredningens förslag är inte landsbygdssäkrat:

- En slopad övernattsdistribution kommer främst att påverka utdelningen av post på lands- och i glesbygd. Brev kommer att även fortsatt delas ut dag ett efter inlämningsdag inom regioner. Serviceklyftan för brevdistribution ökar.
- En djup digital klyfta finns fortfarande mellan stad och land. Företag och privatpersoner på lands- och i glesbygd har inte i samma utsträckning som övriga tillgång till snabbt bredband och har därmed begränsad möjlighet att välja digital postgång. Om man brev- eller telefonledes ska ta emot order eller beställa varor och tjänster samt sköta ärenden med avlägsna myndigheter, kan fördröjningen bli än mer kännbar.

SmåKom föreslår i stället

- Ha kvar övernattsdistributionen i hela landet. För att minska kostnaderna kan postutdelningen i tätort förändras. En minskad mängd brev måste mötas med en effektivisering av verksamheten också så, att utdelningen kan ske snabbare till alla.
- Flygfrakt behövs. När postmängden ytterligare minskar, minskar också kostnaderna för och utsläppen från flygdistributionen.

Kommentarer

Kap 5 digitaliseringens påverkan och substitutionseffekt

Myndigheter påbjuds att ansluta sig till ”Mina meddelanden” senast 31 december 2017.

Digitaliseringen kommer att öka de digitala myndighetsbrev från 1,4 miljoner 2015 till 250,6 miljoner år 2025.

SmåKom ser positivt på de förbättrade och snabbare offentliga tjänsterna, som dock samtidigt förutsätter att **ett samlat ansvar tas för fiberutbyggnad** för snabbt bredband till alla.

Tabellen 5.1. på sid 87 i utredningen påvisar en djup digital klyfta mellan tätbebyggt och glesbebyggt område, som tyvärr består 2016, även om den minskat något. (siffror från 2014: 13% - 63%).

Post-och telestyrelsen befarar att det blir svårt att uppnå målet 100 Mbit/s i glesbygd.
Då kan inte postdistributionen försämrats där.

På sid 90 skrivs att Skatteverket och Försäkringskassan är de myndigheter som har flest digitala funktioner att erbjuda. Eftersom dessa myndigheter i hög grad avlägsnat sig från mindre orter, är det mest nödvändigt med snabbt bredband där.

SmåKom välkomnar Skatteverkets initiativ att det ska bli obligatoriskt för myndigheter att ansluta sig till Mina meddelanden den 1 januari 2018. **Vi förutsätter att utbyggnaden av fiber håller takten.**

Kapitel 6 Kartläggning av behoven

”Utredningen har inte kunnat påvisa att ett borttagande av övernattkravet skulle få så allvarliga konsekvenser för användarna att kostnaderna för att upprätthålla tjänsten kan anses vara proportionerliga.”

SmåKom anser att detta är klart påvisat, se nedan.

Det är bra att en webbenkät genomförts, som omfattar privatpersoner med olika grad av tillgänglighet till tätorter och service. SmåKom vill dock påpeka att alla dessa hade tillgång till internet, eftersom de rekryterades via en webbpanel.

De som svarat säger att endast 7 procent skickar brev som måste komma fram nästa arbetsdag. Så kan det säkert vara om tillgång till Internet finns.

SmåKom instämmer i Hela Sverige ska levas och LRF:s uppfattning att det finns ett fortsatt behov hos privatpersoner på landsbygden att skicka och ta emot försändelser. Vi skulle säga: behovet finns i synnerhet hos människor verksamma långt från service och kanske från internet.

Däremot förvånar vi oss över utredningens slutsatser på sid 107: ...”svårt att dra generella slutsatser om behovet av övernattsbefordran hos grupper....på lands- och glesbygd”. Hänvisningen till digitala alternativ är delvis relevant, men de digitala alternativens tillgänglighet är begränsad som konstaterats ovan.

6.1.3 Små företag i glesbygd

Enligt utredningen vill företagen att

- Breven ska komma fram så snabbt som verksamheten behöver; 1/3 anser att det är nästa dag.
- Utdelning ska göras så många dagar i veckan som verksamheten behöver.

Figur 6.8 visar att av företag med mycket låg eller låg tillgänglighet i 38 respektive 33 % prioriterar övernattsbefordran. Skälen är att

- kunderna förväntar sig snabb service

- långsammare befordran ger merarbete och sämre likviditet.

SmåKom menar att detta talar för att en försämring av postbefordran inte bör ske i områden med låg tillgänglighet till service.

I figur 6.9 redovisas några konsekvenser av en långsammare postutdelning, till exempel:
”Det skulle bli katastrof. Jag skulle inte kunna ha samma service.”
”Vi kan inte få det material vi behöver.”

I avsnittet beskrivs Företagarnas och LRF:s syn att övernattsbefordran fortfarande är nödvändig för företag av många olika skäl, bland annat ekonomiska. E-fakturor används exempelvis sällan av småföretag. Även utredningen konstaterar: ”Det största behovet av övernattsbefordran av brev hos företag återfinns i glesbygd och på landsbygd vilket bland annat hänger samman med företagets tillgång till bredband”.

Trots detta blir utredningens slutsatser (sid 114) att ”två arbetsdagar är tillräckligt för att tillgodose merparten av glesbygdens småföretagares behov.”

SmåKom delar inte denna slutsats. För en glesbygd är varje företag, familj och individ som bedriver en verksamhet där, mycket betydelsefull.

Exempel: en nedläggning av ett företag med fyra (4) sysselsatta i Malå kommun (3 100 invånare) motsvarar en nedläggning av ett företag med knappt 1 200 anställda i Stockholm (900 000 invånare).

Myndigheter, kommuner och landsting anger vidare att de har behov av att skicka övernattsbefordrade brev vid brådskande ärenden (s 116). Skatteverket bedömer dessutom att andelen övernattsbefordrade brev bedöms **öka**. Antydningarna i utredningen om att man övernattsbefordrar eftersom det är liten prisskillnad mot en längre befordringstid är spekulativt och saknar belegg, anser SmåKom. Självklart ska myndigheterna ha hög service och det är oacceptabelt att den blir sämre med ändring av postlagen.

Även försäkringsbolag och banker bedömer att digitala alternativ fortfarande saknas till brevbefordran.

6.1.6 Tillförlitlighet allt viktigare

”För att få garanterad leverans övernatt finns ofta andra befordransmöjligheter som till exempel expressbrev och bud”, skriver utredningen.

SmåKom anser att alternativ i realiteten inte finns på lands- och i glesbygd, annat än till en mycket hög kostnad. Som utredningen konstaterar, finns inte heller någon lösning för brådskande brev från myndigheter eller sjukvård.

En allmän reflektion är att det är märkligt att servicen är sämre idag än för såg 50 år sedan, beträffande utdelningstidpunkten på dagen, och beträffande avståndet till brevlådan.

6.2 Kvalitetskravets påverkan på Postnord

Utredningen konstaterar att 2015 delades 89,75 procent av breven ut vardagen efter inlämning, medan siffran var 93,26 procent 2014. En försämring med ca 4 procent på ett år.

SmåKom, Box 141, 546 21 Karlsborg. Tel 073 7087380.

Kontakt: Sekreterare Hilka Eskelinen, hilka.eskelinen@smakom.se

SmåKom befarar att försämringen är än är större om man enbart tittar på landsbygd.

På sid 135 resoneras att det är bättre att ta bort kravet på övernattsbefordran än att överväga andra åtgärder som att ”kraftigt öka avståndet till postlådor för boende på landsbygd”.

Här anser SmåKom att utredningen har svårt att tänka utanför (post)boxen.

Vi föreslår i stället att

- övernattsbefordran behålls och
- centraler för uthämtning av post inrättas i tätorter.

Att dela ut brev i flerfamiljshus och framför allt i villaområden i tätort, där varje villa har sin brevlåda vid huset, är dyrt. Att i stället införa lika villkor för utdelning i hela landet skulle effektivisera postens verksamhet. Det innebär att boende i flerfamiljshus exempelvis ska hämta sin post på ett ställe i eller utanför huset, och att villasamhällen får en plats där alla postlådor inom ett bestämt område ställs upp.

Med ett beslut om slopad övernattsbefordran kommer ojämlikheten att öka mellan stad och land, eftersom 80 procent av breven även fortsättningsvis kommer att delas ut dagen efter (punkt 8.2.3).

Digitala alternativ (s 137) finns ännu inte för alla.

Apotekstjänster (s 139): här har man en riktlinje att mediciner ska ”tillhandahållas inom 24 timmar om inte beaktansvärda skäl föreligger.

I glesbygd bör i vissa fall ... 48 timma gälla.”. Detta är inte likabehandling. SmåKom anser att innan exempelvis drönardistribution utvecklats i glesbygd, måste snabbt utskick av läkemedel tillförsäkras alla.

6.5.2 Stort behov av posttjänster i glesbygd och på landsbygd

Antalet mikroföretag är stort på landsbygden, de som kan bedriver e-handel och att snabbt kunna skicka fakturor, paket och övriga postförsändelser är viktigt, konstaterar utredningen.

Samtidigt minskar serviceställena för post mest i glesbygd: 21, 2 procent färre mellan 2009 och 2014. Avståndet till postlådan ökar. 14% bor utanför tätort – det motsvarar 1,4 miljoner människor.

Bredbandet är inte tillräckligt bra för att ersätta behovet av posttjänster, är utredningens slutsats. **SmåKom instämmer** och menar att inriktningen därför måste vara att **där alternativ inte finns, ska den höga servicenivån med övernattsdistribution kvarstå.**

7.5 Reglerat porto; 7.5.3 Småföretagare i glesbygd är mest känsliga för portohöjningar

Av stor vikt för lika förutsättningar är att brev fraktas överallt till samma pris. Att post kommer fram snabbt har hög prioritet i områden med mycket låg tillgänglighet till service, konstateras i fig 7.5.

7.5.2 Tillgång till internet

SmåKom vill påtala att det är missvisande att bara nämna en totalsiffra (93%) för tillgång till internet, utan att samtidigt redovisa hur fördelningen är geografiskt och vilken snabbhet vi pratar om. Den digitala klyftan för snabbt bredband är som sagt vid.

SmåKom anser att Postnord måste möta behovet hos ”landsbygdsbor som varken har alternativ för rikstäckande brevbefordran eller digitalt alternativ till Postnord” (citat sid 165).

En försämring av brevdistributionen är inte lösningen.

8 Bedömningar och förslag

SmåKom anser att det framgår av utredningen att det är av stor betydelse för gles- och landsbygden att breven kan skickas snabbt.

Utredningen konstaterar att företag behöver övergå till e-fakturering i större utsträckning – men är inte möjligt utan tillförlitlig internetförbindelse. Att antalet företag utan digitalitet minskar är bra, men föga tröst för dem som kvarstår i digital skugga.

SmåKom anser att Postnords samhällsansvar ska omfatta oförändrat snabb post- och paketbefordran till alla, och särskilt till dem som inte har något digitalt alternativ eller marknadsalternativ för paketförsändelser.

Sid 194: Postnord är den enda postoperatören vars distributionsnät idag täcker alla postmottagare i hela landet, konstaterar utredningen. Marknaden fungerar inte överallt, **konstaterar SmåKom.**

8.2.3 Ökad tillförlitlighet men utan övernattsbefordran

SmåKom vill tillägga: och **sämre** service för landsbygden.

”I praktiken kommer cirka 80 procent av volymerna att befordras övernatt eftersom lagring av brev är dyrt”.

SmåKom konstaterar att postklyftan mellan tätort och landsbygd därmed är ett faktum.

Hur många företag som kommer att slås ut har inte uppskattats, inte heller förslagets inverkan på fortsatt urbanisering.

I praktiken innebär förslaget att Sverige blir kluvet: lands – och glesbygden får sämre service medan tätbefolkade delar får samma service som hittills med övernattbefordrade brev. Det kan inte accepteras i ett land med lika förutsättningar som riktlinje.

9 Konsekvenser av förslagen

”Vissa användare kommer att upplevaen försämrad postservice” (s 213). ”Utanför tätort måsteavsändarna ha längre framförhållning (s 214).

SmåKom konstaterar att detta drabbar så kallade perifera geografier i Sverige.

Inom en och samma region kommer ”90 till 100 procent att befordras övernatt”. **Det är bra!** SmåKom tycker att målet 2 dagars distribution är onödigt när man kan klara det snabbare.

Utredningen konstaterar att apotek, banker och kronofogdemyndigheten har krav på snabb befordran, vilket inte kan garanteras vid sloandet av övernattdistributionen.

SmåKom förordar att flygfrakter behålls för de långväga försändelserna, vilket kan rädda företag och andra verksamheter.

Brevtjänster - prishöjningar

Oklara konsekvenser för småföretagare – **SmåKom instämmer**, i synnerhet om pristaket ska sluta gälla vid 250 gram mot dagens 500 gram.

9.2 Konsekvenser för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet

Utredningen tror inte att en dags längre befordran får negativ effekt på e-handels utveckling och sysselsättning.

SmåKom tror att kunder idag efterfrågar snabba beställningsmöjligheter och snabba leveranser. En dags fördröjning kan få konsekvenser som produktionsbortfall och försämrad likviditet för företagare på landsbygd. Självklart innebär en längre distributionstid för brev en försämrad offentlig service på landsbygden.

9.4 Samhällsekonomiska konsekvenser

SmåKom föreslår att Postnord anpassar sin organisation till de minskade volymerna, förändrar postdistributionen i tätorter och behåller en hög servicenivå för alla, även dem som får regionsöverskridande brev. Flygfrakt behövs fortsatt.

Det är positivt att försöksverksamhet med samdistribution pågår.

Detta yttrande har antagits av SmåKoms styrelse.

Peter Lindroth
Ordförande

Hilkka Eskelinen
Sekreterare